

משה חיים פלח

- 1..... בענין המזכה לעובר (ב)
- 5..... בענין ספק טומאה
- 7..... בענין עקירה צורך הנחה.....
- 11..... בענין ספק ספיקא במקום אתחזק איסורא

בענין המזכה לעובר (ב)

דיסוד דינא דדבר שלא צא לעולם היינו משום חסרון סמיכות דעת, ויש לומר דהא שייך צעוצר, ואף דאי נימא דקני קני מיד.

ונראה להוסיף ולבאר צזה, דהנה צצ"צ (קמ"א) צעי שמואל דאיקני וקנה מהו אליצא דרבי מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא צא לעולם לא תיבעי לך דודאי קנה אלא כי תיבעי לך אליצא דרצנן דאמרי אין אדם מקנה דבר שלא צא לעולם כו' אמר רב משרשיא משמיה דרצא תא שמע לשצח קרקעות כילד הרי שמכר שדה לחצירו והשציחה וצא צעל חוצ וערפה כשהוא גוצה גוצה את הקרן מנכסין משועבדין ואת השצח מנכסין צני חורין ואי סלקא דעתך

דאמר ליה שמואל לרב חנא צגדתאח פוק ואייתי לי צי עשרה ואימא לך צאנפייהו המזכה לעובר קנה, וכתבו תוס' וז"ל אף על גב דשמואל גופיה פסיק כרבי יוחנן הסנדלר (לקמן נח צ) דמקדיש מעשה ידי אשתו המותר חולין דאין אדם מקדיש דבר שלא צא לעולם וכל שכן לדבר שלא צא לעולם דגרע עפי כו' מ"מ שמואל חשיב עוצר צא לעולם כו' עכ"ל, ול"צ יסוד הנידון אי עוצר חשיב צא לעולם. והנה צעיקר קושית התוס' כצד תמכו האחרו' דהרי לשמואל דהמזכה לעובר קנה קנה מיד וכמבואר להדיא צפרק אלמנה לכהן גדול (יבמות סז א) וא"כ מאי שיאטיה לדין דבר שלא צא לעולם, והוכיחו מהכא

דנפשיה פשיטא ליה דדאיקני משתעבד,
ומשום דלענין שיעבוד סבר כרבי מאיר.

והדברים לריכוס זיבור טובא, דאי
לרצון לא מהני ושמואל

סבירא ליה בעלמא כרצון, היאך מני
סבר הכא לענין שיעבוד דמהני, הא הוי
דלא כמאן, דהא לא אשכחן מאן דמפליג
צין שיעבוד לדעלמא, ועוד דאי איבו
גופיה פשיטא ליה דליכא צשיעבוד
חסרון דדבר שלא צא לעולם, מהיכ"ת
נימא דרצון פליגי צזה וסברי דאף צזה
איכא חסרון דשלב"ל, והא לא שמעינן
לבו דפליגי לענין שיעבוד.

ונראה לצאר דהנה צצ"צ (קמ"ג) סבר
רבי יוחנן דאף דהמזכה לעובר
לא קנה משום דהוי דבר שלא צא לעולם,
מ"מ המזכה לצנו עובר קנה הואיל
ודעתו של אדם קרובה אלל צנו, וצתום'
הרא"ש (צשט"ק ס"ג) כתב דנראה מהכא
דעעמא דאין אדם מקנה דבר שלא צא
לעולם משום דלא גמר ומקנה וכן נראה
מדברי התום' (צ"מ ט"ז א) וכ"כ הנמוק"י
צפרק איזבו נשך (ל"ז צ מדפ"ר).

אולם צכ"ד מוכח צפשוטו דדין אין
אדם מקנה דבר שלא צא לעולם
הוי חסרון צכח העשייה, דכיון דהשתא
אין צכח האדם להחיל את החלות, אין

דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש
לא משתעבד בעל חוב אמאי גוצה צצחא
הא מני ר' מאיר היא דאמר אדם מקנה
דבר שלא צא לעולם.

והרשב"ם (שם ק"ג) תמה וז"ל ואי
קשיא דהכא צעי שמואל
דאיקני מהו והתם (צ"מ י"ד) קאמר בעל
חוב גוצה את השצח דהיינו דאיקני
איכא למימר דאליצא דר' מאיר קאמר
אי נמי מיצעו לן לרצון מאי ואיבו פשיט
מנפשיה דאיקני קנה וסברא דנפשיה
קאמר עכ"ל, אך התום' שם דחו דליכא
למימר דאליצא דרבי מאיר איירי דהא
שמואל לית ליה דר' מאיר דהא פסיק
צפ' אף על פי (לקמן נ"ג א) כרבי יוחנן
הסנדלר דאמר אין אדם מקדיש דבר
שלא צא לעולם, אלא תירלו התום' וז"ל
ויש לומר דשמואל סבירא ליה כר' מאיר
הכא דאליס כח השעבוד שיועיל אף על
פי שלא צא לעולם אף על גב דצקנין לא
סבר ליה כוותיה מטעם דפי' לעיל
דהכא מיצעיא ליה לרצון עכ"ל, ומבואר
דדברי התום' דאע"ג דבעלמא סבר
שמואל כרצון דאין אדם מקנה דבר שלא
צא לעולם ודלא כרבי מאיר, ואליצא
דרצון גופייהו מספקא לן אי דאיקני
משתעבד, מ"מ איבו גופיה אליצא

דאיקני, אלא כיון דשיעצוד נכסים מדין ערצות, ולאז על הכך נכסים סמיך לא חייל בזה דין ערצות, אך כל דמתנה דיחול דין ערצות אף על דאיקני, חייל ממילא מכה הכלואה, ודקדק כן מלשון הרמז"ס (רפ"ח ממלוה) יעו"ש.

אלא נידון הגמ' בדאיקני אינו אלא לענין אי איכא בזה חסרון דסמיכות דעת, וביאור הנידון י"ל ע"פ הא דאיתא בצ"מ (ע"ג) אמר רב הונא אמר רב האומר לחצירו שדה זו שאני לוקח לכשאקחנה קנויה לך מעכשיו קנה אמר רבא מסתברא מילתיה דרב בשדה סתם אצל בשדה זו לא מי יימר דמזבני לה ניהליה והאלקים אמר רב אפילו בשדה זו מכדי רב כמאן אמרה לשמעתיא כר"מ כו' ויש מהאחרו' שביארו דרבא אחי למימר דאדם מקנה דשלצ"ל אך היינו דוקא בשדה סתם דסמכא דעתיא, וא"כ יש לומר בדאיקני כיון דהוי שדה סתם, ליכא חסרון דסמיכות דעת [אלא דבהקנאה ממש קי"ל דלא מהני אף בשדה סתם, ומשום חסרון דכח העשייה, אך חסרון דסמיכות דעת י"ל דליכא].

ומעתה מצוה היעב, דהרי שמואל סבר צסוגין דהמזכה לעובר

צכחו לעשות המעשה אף לענין דיחול לאחר זמן, וכנודע [יעוין לקמן צפרק אף על פי (נ"ט א) וצנדרים (מ"ז א) דצקונמות כיון דאדם אוסר פירות חצירו עליו אדם אוסר אף דשלצ"ל עליו משא"כ על חצירו דאין אוסר פירות חצירו אינו אוסר דשלצ"ל, ויעוין צשי' ר' שמואל (צ"מ א' ר"ג) וכן מסוגיא דבר פדא (נדריס ל א) דמחלק בין פדאום הוא לבין פדאום אחרים, דהכך חילוקים לא שייכי צחסרון סמיכות דעת אלא רק צכח העשייה].

ויש לדון דתרוויכו איתנייבו [וכבר כתב כן - דתתי איכא צדין דשלצ"ל - צשו"ת התשצ"ן (ח"ד טור שני ס"ג, ממבר"ש נ"ור) יעו"ש] וצתרוויכו פליגי ר"מ ורבנן [וצמקו"א נתבאר מקור לזה].

ומעתה יש לבאר דברי התוס', דיש לומר דדאיקני פשיטא לן מסברא דליכא חסרון צכח העשייה, וכדביארו התוס' שם עיקר הצעיא משום דהשיעצוד חייל ממילא, ויעוין צחי' הגרנ"פ (צ"מ א' תקפ"א) דביאר, דאף צשיעצוד דאיקני אין הביאור דאיכו מקנה השיעצוד, אלא השיעצוד חייל ממילא מכה הכלואה, דצאמת מעיקר דין הכלואה ראוי לחול שיעצוד אף על

בעלמא י"ל דאיכא נמי חסרון זכח
 העשייה וכדנת' אך לענין החסרון זכח
 ההקנאה סבר שמואל כרצון, ולהכי
 סבר זכתויות (נ"א) כרבי יוחנן זן נורי
 דהמקדיש מעשה ידי אשתו המותר
 חולין. ולהכי שמואל אליזא דנפשיה
 פשיעא ליה דדאיקני משתעזד, דהרי
 משום חסרון כה העשייה ליכא זשיעזוד
 דחייל ממילא, ואי משום חסרון סמיכות
 דעת הא זזה סבר כר"מ דליכא כלל
 חסרון, דמה"ע פסק דהמזכה לעובר
 קנה, אך מ"מ מיזעי ליה היאך הדין
 אליזא דרצון, דסברי דאיכא נמי חסרון
 דסמיכות דעת, האס דדאיקני איכא
 חסרון דסמיכות דעת, ומשום דהוי
 כשדה סתם.

קנה, וכבר נתבאר דעובר ע"כ כל
 הנידון אינו אלא מדין חסרון סמיכות
 דעת, ומעתה יש לזאר, דשמואל סבירא
 ליה כר"מ זחדא וכרצון זחדא, דלענין
 חסרון סמיכות דעת סבר כר"מ דליכא
 חסרון כלל, וכיון דעובר ליכא חסרון
 זכח ההקנאה [וכדחזינן דקנה מיד]
 אלא רק זסמיכות דעת, להכי סבר
 שמואל דהמזכה לעובר קנה [וכן מהאי
 טעמא סבר רבי יוחנן דהמזכה לזנו
 עובר קנה הואיל ודעתו של אדם קרובה
 אלל זנו, וזתוס' הר"ש הוכיח מהכא
 דהחסרון דזשלז"ל היינו משום סמיכות
 דעת וכנ"ל, אך למשנ"ת היינו דוקא
 עובר, דליכא חסרון זכח ההקנאה
 וכדחזינן דלמ"ד קנה קנה מיד, אך

בענין ספק טומאה

הטומאה, אך היכא דהספק האם הדבר ראוי לקבל טומאה ליכא דין ספק טומאה זרה"י [ויעוין בתוס' הרא"ש (חולין לו א) דנחלק בזה עם המהר"ם מרוענבורג, דעת המהר"ם דאף צספק הכשר איכא דינא דס"ע ואילו דעת התוס' הרא"ש דצספק הכשר ליכא דין ס"ע אלא מוקמינן ליה אחזקתו אף זרה"י דדמי לסוטה שנסתרה וספק אם קינא לה הצעל או לא דלא מתסרא לצעלה יעוין שם] והכא ספק דלאו תחתיו דמי לספק האם הדבר ראוי לקבל טומאה כלל, והוסיף עוד די"ל דגם ספק אונס ספק רלון חשיב ספק אי הדבר ראוי לקבל טומאה, ומשום דאין הביאה ראוייה לטמאותה אלא אם נתקיים תנאי דרלון יעו"ש, ומשמע מדבריו דנקט דהיכא דספק אחד הוי ספק טומאה וספק אחד אינו ספק טומאה אכתי דייגינן ציב כדין ס"ע דעמא.

אולם בזכר ילחק (סי' כד) כתב ליישב קושית השעמ"ק דספק אונס ספק רלון לא חשיב ספק טומאה כיון דגם ביאה באונס הוי טומאה אלא

אמר רבי אלעזר האומר פתח פתוח מלאתי נאמן לאוסרה עליו ואמאי ספק ספיקא הוא ספק תחתיו ספק אין תחתיו ואם תמלא לומר תחתיו ספק באונס ספק ברלון לא לריכא באשת כהן ואיבעית אימא באשת ישראל וכגון דקביל צב אצוב קידושין פחותה מצת ג' שנים ויום אחד, ותמה השעמ"ק דהא ספק טומאה ברשות היחיד ספיקו טמא וגמרינן ליה מסוטה, וא"כ כשם דצספק טומאה ברשות היחיד קי"ל (פ"ו דעבירות מ"ד) דכל ספיקות וספיקי ספיקות שאתה מרצה ברשות היחיד טמא, ה"נ צסוטה, וכן תמהו האחרו' בדברי תוס' דדנו דנוקמה אחזקה, והא לא מהניא חזקת היתר צספק טומאה ברשות היחיד, ויעוין בחידושי רבינו חיים הלוי (פ"ו מיבום וחליצה) שכתב דע"כ מוכח צסוגין דלענין סוטה ליכא דין ספק כודאי אלא צמקום קינאי וסתירה יעו"ש.

אך עוד ממו משמיה דהגר"ח ליישב בזה, דדין ס"ע ברשות היחיד דספיקו טמא היינו דוקא צספק צעלם

בשער"י (ש"א פ"י"ט) כיון דספק עומאה
הוכרע לחומרא הרי הוי ספק דאיסור
ודאי.

אך ידוע לבאר יסוד דין ספק ספיקא
באופן אחר, דהוי ספק ברחוק ואין
לריך לחוש לו, ודיינינן לז' הספיקות
כספק אחד ולד האיסור הוי לד רחוק
ולא חיישינן ליה [ומלשון הרש"א ליכא
הכרח כלל דהוי מדין רוב, דכל נידון
הרש"א בשיעור אלימות בהיתר דס"ס
וצז כתיב דהוי כרוז ואפשר דעדיף
היתרו עפי מרוז יעוין שס] והא דצספק
עומאה מטמאין אף צספק ספיקא,
וציאתו התוס' משום דעימאה תורה אף
צמקום חזקה, היינו כשם צמקום
חזקה ראוי להיות הדין דהחזקה
מסלקת הספק ואעפ"כ אמרה תורה
לחוש ולטמאות, ה"נ צספק ספיקא אף
דהוי ספק ברחוק מטמאין, ולפ"ז
נראה לכאורה דכל דפתיך צהך ספק
ספיקא ספק דאינו ספק עומאה, לא
חשיב הך ספק כספק עומאה, ולא נאמר
ציה האי דינא [וצעיקר תירוץ בגר"ת,
שמעתי דצמקור הדברים נכתבו
הדברים צשם 'הגר"ח' סתמא, ויתכן
דהוא הגר"ח מטלו וכפי שמופיע צחמת
עיקר התירוץ צחידושי הגר"ח מטלז].

דאעפ"כ אינה נאסרת, והא חשיב ספק
איסור בעלמא ולא ספק עומאה,
ומצואר דנקט דכל היכא דאחד מן
הספיקות לא הוי ספק עומאה, שפיר
דיינינן צזה דין ספק עומאה.

ויתכן דיסוד הנידון צגדר היתרא
דספק ספיקא, דהנה לשון
הרש"א צתשובה (סי' תה) דספק
ספיקא עדיף כרוז ואפשר דאליס היתרו
יותר מרוז, ויש שנקטו צכוונתו דהוי
מדין רוב, דאיכא רוב לדדים להיתר,
ולפ"ז יש לומר דכל היכא דספק אחד
הוי ספק עומאה שוז ל"מ צזה ספק
ספיקא, דהרי צעיקר דינא דלא מהני
ספק ספיקא בעומאה ציאתו התוס'
צפרק חזקת הצתים (נ"צ) משום דצספק
אחד נמי ראוי לעבר מדין חזקה וכיון
דעימאה תורה ה"ה תרי ספיקי, ודנו
האחרו' לבאר דיסוד הדין דלא מוקמינן
אחזקה היינו משום דאיכא הכרעה
לחומרא ול"ה ספק, ומהאי טעמא נמי
ל"ש ספק ספיקא, דכל ספק צפני עלמו
מוכרע לחומרא ולא הוי כלל ספק
ספיקא, וא"כ ה"נ כיון דצספק
עומאה איכא הכרעה לחומרא, שוז
ליכא אלא ספק אחד [וא"מ]. וכן לדרך
דיסוד דין ספק ספיקא היינו משום
דספק של ספק איסור הוי לקולא [יעוין

בענין עקירה צורך הנחה

היכא דלא סגיח ליה צלח הגזבה, וכגון שהיה ראשו אסיר שאינו יכול לשוח וליעלנו אם לא יגזיחנו בידו, אלא הא חכפת לן משום דאין אנו קפידין על המעשה היאך נעשה, אלא על המלחכה היאך היא ראוייה שתעשה, ואכילה וודאי ראוייה שתעשה צלח שישות, וקא אמרינן השתא דכיון דהגזבה לאו לורך אכילה היא, לא חשבינן לה להגזבה שעתא דתחלת החיוב, והשתא לא משמע לן לישנא דאי צעי לאהדוריה אי מצי לאהדוריה לא שני לן צינייהו כלל, דקא סלקא דעתך השתא דאף על גב דאי צעי לאהדוריה מצי מהדר ליה, מכל מקום כיון דלא אפשר לאכילה צלח הכנסת פיו, שעת הכנסתו לפיו היא שעת התחלת החיוב, ומשעה שמתחיל להתחייב צנפשו ראוי שיפער, מה שאין כן בהגזבה דאפשר צלאו הכי, והיינו דאמרינן אי נמי התם אי צעי לאהדוריה לא מצי מהדר ליה, הכא מצי מהדר ליה, כלומר וכיון דמצי מהדר ליה לא חשיב לן תחלת דחיוב עד שעת צליעה עכ"ל, ומצואר צדברי הרא"ה דפירש צדרי

אמר רב חסדא מודה רבי נחוניא בן הקנה בגונז חלצו של חצירו ואכלו שהוא חייב שכבר נתחייב בגזבה קודם שיצא לידי איסור חלצ לימא פליגא דרבי אצין דאמר רבי אצין הזורק חץ מתחילת ארבע לסוף ארבע וקרע שיראין צהליכתו פטור שעקירה לורך הנחה היא הכא נמי הגזבה לורך אכילה היא, הכי השתא התם אי אפשר להנחה צלח עקירה הכא אפשר לאכילה צלח הגזבה דאי צעי גחין ואכיל, אי נמי התם אי צעי לאהדורה לא מצי מהדר לה הכא מצי מהדר לה, מאי איכא צין האי לישנא להאי לישנא איכא צינייהו המעציר סכין צרה"ר וקרע שיראין צהליכתו להך לישנא דאמרת אי אפשר להנחה צלח עקירה הכא נמי אי אפשר להנחה צלח עקירה להך לישנא דאמרת לא מצי מהדר לה הכא מצי מהדר לה.

ובביאור שינויא דגמ' דהכא אפשר לאכילה צלח הגזבה דאי צעי גחין ואכיל, כתב הרא"ה וז"ל הכא איפשר לאכילה צלח הגזבה דאי צעי גחין ואכיל, מסתברא דהוא הדין נמי

שכתבו דאי אפשר לניסוך זלא הגצהה אמרינן זזה הגצהה לורך ניסוך [אולם הרשב"א פי' דאין זה אלא סימן בעלמא דאין ההגצהה חלק מהמחייב כלל יעו"ש].

ולדברי הרא"ה מצואר דכל דצר המוכרח לאיסור, אף דאינו חלק מן האיסור ממש כגון ההכנסה לפיו, השיב כהתחלת החיוב ואיכא זזה דין קלב"מ, וגדר הדברים לריך ביאור, דכיון דאי"ז אלא היכ"ת בעלמא, אמאי השיב תחילת החיוב, ומה זכך דלעולם לא משכח"ל אכילה זלא הכנסה לפיו, ולהו"א אף הגצהה השיבא חלק מן החיוב.

ובמנחות (ע א) צעי ר' אצבו שזולת שמרחה זכרי ושתלה וקרא עליה שם זמחוצר מהו כיון דמרחה עזלא לה כי קרא עליה שם קדשה לה או דלמא כיון דשתלה פקע ליה עזלא מינה, אמרי ליה רבנן לאצבי אס כן מלינו תרומה זמחוצר לקרקע ותנן לא מלינו תרומה זמחוצר לקרקע אמר ליה כי תניא הכיא לענין איחויבי מיתה וחומש דאי תליש ואכיל תלוש הוא ואי גחין ואכיל בעלה דעתו אלל כל אדם, ומאי שנא מדכתז אפינקסא דאילפא ציני

הגמ' כפשטן, דאף למסקנא אילו לא משכח"ל זמניחות לאכילה זלא הגצהה, חשיבא ההגצהה תחילת החיוב ושייך זזה דין קלב"מ [ונסתפק עוד הרא"ה דדילמא זגוונא דאיכו לא מלי גחין ואכיל אף אליבא דאמת השיב התחלת החיוב, אלא דמסיק דמסתברא דכיון דהאכילה מל"ע אינה עעונה הגצהה לא אמרינן זזה הגצהה לורך אכילה].

ויעוין עוד זכמשך דצרי הרא"ה שכתז וז"ל זאכילת חלב על האמת אין התחלת חיובו כלל עד שעת זליעה, אצל למעלה עלה זדעת לומר שהגצהה לורך אכילה היא, הרי שעת הגצהה חשובה שעת התחלת החיוב אף על פי שאינו כן זדין, וחזרו לומר שזה אינו, שאין ההגצהה לורך אכילה, כיון שאפשר זלא כן דאי צעי גחין ואכיל, ועדיין יש ללמוד ממנו זהגצהה הוא שאפשר זלא כן, אצל אלו גחין ואכיל פטור, אף על פי שאין אמתת התחלת החיוב אלא משעת זליעה, כיון דהא וודאי לא כגיא לה לאכילה זלא הכנסה לפיו, זו וודאי חשוב הוא לנו התחלת חיובו, וזו הוא שהולרכו לטעם זה לידון שיבא חשוב התחלת החיוב משעה זו, אף על פי שאין כן עיקר הדין על האמת כו' עכ"ל, וכן נראה מדברי התוס' זסוגין

שנאמר ועלם לא תשצרו זו ר"ש בן מנסיא אומר אחד עלם שיש בו מוח ואחד עלם שאין בו מוח אמאי ניתי עשה ולידחי את לא תעשה אלא אין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש, והקשו תוס' שם (סד"ה אחד) וז"ל מיהא אכתי קשה היכי אתי האי עשה ודחי לא תעשה הא בעידנא דמתעקר לאו דשצירת עלם לא מיקיים עשה דאכילה עכ"ל, ובפסקי התוס' שם איתא בזה"ל אם אי אפשר לקיים עשה בענין אחר לא בעינן בעידנא דמתעקר לאו לקיים עשה עכ"ל, וביארו האחרו' [יעוין בטורי אבן (הגיגה ז' ב)] בכוונתם דכל הכשר המוכרת, דלעולם א"א לקיים המלצה בלעדיו, חשיב אתחלתא דמלצה וצכה"ג אמרי' עדל"ת [ואף דאין בזה קיום מ"ע גמורה, מ"מ לענין דין דחיית עדל"ת שפיר חשיב מלצה] וכתב העו"א (שם) ליישב בזה דברי תוס' (יבמות ז' ב) דמלות צליית אינה אלא אחר שנתעטף ואיסור כלאים הוי מיד בשעת לבישה, וקשה דאמרי' בגמ' דאין עשה דוחה לא תעשה אלא היכא דבעידנא דמתעקר לאו מיקיים עשה דומיא דכלאים צליית, והרי התם נמי לא הוי בעידנא, ותירץ העו"א ע"פ הכ"ל, דכל הכשר המוכרת חשיב אתחלתא דמלצה.

נצלת העוף הטהור מקלתן בחוץ ומקלתן בפנים מצפניים מטמאין בגדים אצית הצליעה מצחוץ אין מטמאין בגדים אצית הצליעה תלוש עזידי אינשי דאכלי הכי במחוצר לא עזידי אינשי דאכלי, ופירש רש"י וז"ל ואי גחין ואכיל לה כשהיתה מחוצרת בעלה דעתו אלל כל אדם ולא הויא אכילה עכ"ל, ולכאורה לריך ביאור עובדא, דהרי בשעת הצליעה כבר הוי תלוש והוי אכילה כדרך, ומה בכך דהכנים לפיו מן המחוצר [וצפרט דמשמע דמיירי אף בתולש צפיו, ולא מיירי דוקא דתחב לגרונו עד צית הצליעה בעודו מחוצר, אלא כל דגחין ואכיל לא הויא אכילה, ויעוין במרכה"מ (פ"א מתרומות הכ"ז)].

ולכאורה ביאור הדברים ע"פ המבואר בסוגין, דכיון דאי אפשר לאכילה בלא הכנסה לפיו, חשיבא ההכנסה לפיו חלק מן המחייב, וממילא בעינן דאף ההכנסה לפיו תהא דרך אכילה, ואי שינה בהכנסה לפיו לא מקריא אכילה, אולם גדר הדברים לריך ביאור וכנ"ל.

ונראה לדון צביאור הדברים, דהנה בצזחים (ז' ב) אמר רבא אין עשה דוחה את לא תעשה שבמקדש

והנה היה מקום לדון בגדר הדברים, דכיון דהוי הכשר המוכרת, ממילא הרי זה נכלל בכלל המלוא, דכיון דא"א לקיים המלוא בלא זה, הוי בכלל המלוא, אך יש לבאר גדר הדברים באופן אחר, דכל הכשר המוכרת הרי הוא נטפל למעשה וחשיב כחלק מן המעשה, ולהכי

חשיב צין אתחלתא דמלוא ואיכא צזה דין עשה דוחה לא תעשה, וצין אתחלתא דעצירה והוי תחילת החיוצ כתחילת מעשה העצירה ממש, וכדחזינן דאף צעינן דיבא כדרך אכילה [וע' בלשון הרא"ה].

בענין ספק ספיקא במקום אתחזק איסורא

איסורא תלי בפלוגתא דרצ הונא ורצ חסדא בשחט וסכין ושיצר זה עלמות ולאחר מכן נמלאת פגומה, דלרצ הונא דסבר דאלימא חזקת איסור דבהמה, דאע"ג דדקק הסכין מתחילה ולאחר השחיטה שיצר זה עלמות, מ"מ חיישינן שמא צעור נפגמה, ה"נ דלא מהני ספק ספיקא במקום אתחזק איסורא, אך לדין דק"ל כרצ חסדא היכא דשיצר זה עלמות, אלמא דלא אלימא חזקת איסור, הוא הדין דמהני ספק ספיקא במקום אתחזק איסורא.

וכן משמע מלשון הרשב"א שכתב משום "דאזיל לטעמיה" דאמר בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך צמה נשחטה "ואפילו שיצר זה עלמות" הרי דרצ הונא אזיל "לטעמיה" דוקא, דסבירא ליה דאף בגוונא "דשיצר זה עלמות" אמרינן דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ולהכי חיישינן שמא צעור נפגמה, משא"כ אכן אף דצפטו סבירא לן לעיקר דינא דרצ הונא דבהמה בחייה

בחשובת הרשב"א (ה"א סי' תא) דן אי מהני ספק ספיקא במקום דאתחזק איסורא, והאריך להוכיח מכמה דוכתי דמהני ספק ספיקא אף במקום דאתחזק איסורא, וכתב וז"ל ואל תשיבני מדרצ הונא דאמר צפרק קמא דחולין דק סכין ושחט זה ונמלאת פגומה הרי זו אסורה דאימר צעור נפגמה, ואמרינן התם דעוצדא הוה דשחט תריסר חיותא ונמלאת סכין פגומה ואתא קמיה דרצ יוסף ואסר ושיילינן התם כמאן אילימא כרצ הונא ואפילו צקמייתא, ומינה שמעינן דאע"ג דצקמייתא איכא ספק ספקא ספק צקמייתא ספק צצתרייתא ואם תמלא לומר צקמייתא [שמא צעלם המפרקת נפגמה אסור] כרצ הונא משום דאזיל לטעמיה דאמר בהמה בחייה באיסור עומדת עד שיודע לך ודאי שנשחטה ואפילו שצר זה עלמות עכ"ל, והאחרונים נתקשו בצוונתו ויעוין צש"ך (סי' קי ס"ק ס"ד א"י כז) ועוד.

ונראה צביאור דצרי הרשב"א, דאה"נ דין ספק ספיקא במקום אתחזק

בחזקת איסור עומדת, אך לא סצרינן כוותיה בגוונא דשיצר זה עלמות.

ונראה ביאור הדברים [הא דתלי הא צהא] דהנה צעיקר גדר ספק ספיקא לשון הרשצ"א בתשובה שם דספק ספקא עדיף כרוז ואפשר דאליס התרו יותר מרוז, ויש שנקטו צכוונתו דהוי מדין רוז ממש דאיכא רוז לדדים, אך כבר עמדו דצלשון הרשצ"א לא נזכר כלל דהוי מדין רוז, ולא דן הרשצ"א אלא צאלימות כח היתר הס"ס, וצזה כתב דהוי כרוז ואפשר דאליס היתרו יותר

מרוז, וידוע לצאר גדר דינא דספק ספיקא דהוי ספק הרחוק.

ולכאורה לפ"ז יש לצאר, דלרצ הונא דחייש לספיקא דשמא צעור נפגמה אף דשיצר זה עלמות ואיכא למימר דאין ספק מוליא מידי ודאי, ה"ג חייש אף צמקום ספק ספיקא, אך לדידן דצשיצר זה עלמות אמרינן דאין ספק מוליא מידי ודאי אף צמקום חזקת איסור, ה"ג מהני ספק ספיקא צמקום חזקת איסור [וצעיקר דצרי הרשצ"א שם צתשו' יש להאריך עוד].